

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้า เพื่อทำการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และ ความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรี ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สื่อการสอนดนตรีในระบบการสอนดนตรีแบบต่าง ๆ
2. วิธีการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ในระดับประถมศึกษา
3. คุณค่าของการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีใน ระดับประถมศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สื่อการสอนดนตรีในระบบการสอนดนตรีแบบต่าง ๆ

วิชาดนตรี สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษานั้น จัดได้ว่าเป็นวิชาที่นักเรียนจะ ได้แสดงออกตามความสนใจ ความถนัด และ ความพร้อมของนักเรียนแต่ละคน ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538) กล่าวว่า "การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนดังนี้ (1) พัฒนาสาระดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะ ไปในขณะเดียวกัน หลังจากเตรียมความพร้อมแล้ว (2) พัฒนาเนื้อหาดนตรีเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง ลีลา รูปแบบ ลักษณะของเสียง และ เสียงประสานขั้นต้น (3) ทักษะดนตรีทุกด้านควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์ และการอ่าน (4) พัฒนาความเข้าใจในสัญลักษณ์ดนตรีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและช่วยในการเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป (5) พัฒนาการรับรู้สุนทรีย์รสของดนตรี สาระของดนตรีในระดับประถมศึกษา

ประกอบไปด้วยสองส่วนสำคัญคือ เนื้อหาดนตรี และ ทักษะดนตรี เนื้อหาดนตรีเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี และ วรรณคดีดนตรี องค์ประกอบดนตรีได้แก่ เนื้อหาหลักของดนตรี คือ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปพรรณ สีสัน รูปแบบ และ ลักษณะของเสียง วรรณคดีดนตรี ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับบทเพลง และ ประวัติดนตรี ได้แก่ ประวัติเพลง ประวัตินักดนตรี และ ประวัติศาสตร์ดนตรี ส่วนทักษะดนตรี ได้แก่ทักษะการฟัง ทักษะการร้อง ทักษะการเล่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการสร้างสรรค์ และ ทักษะการอ่าน ทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จัดเป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนดนตรีตั้งแต่เริ่มแรก ควรหาโอกาสได้สัมผัสปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาดนตรี และมีทักษะดนตรีเชิงปฏิบัติด้วย" วิธีการสอนที่จะสร้างความรู้สึที่ดี ตลอดจนสามารถให้ประสบการณ์ทางดนตรี และ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่ดีต่อวิชาดนตรีได้ต่อไปเรื่อย ๆ นั้น จะต้องเกิดมาจากการสอนที่มีแนวทางที่ถูกต้องวางไว้เป็นหลัก รวมไปถึงการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพอันเกิดมาจากผู้สอนนั่นเอง

วิธีการสอนวิชาดนตรีนั้นมีหลายวิธี ซึ่งจัดได้ว่าเป็นโอกาสหรือเป็นทางเลือกที่ดีให้แก่นักเรียนและผู้สอนเองด้วย เพราะผู้สอนสามารถนำแนวทางของนักการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มาประยุกต์หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพพฤติกรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี มีนักการศึกษาคนดนตรีหลายท่านได้ค้นคิดวิธีการสอนดนตรีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแต่ละท่านมีแนวคิดและวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป แต่จุดมุ่งหมายหลักที่คล้ายคลึงกันนั้นคือ การสร้างความเข้าใจในวิชาดนตรีที่เป็นนามธรรมให้สามารถปฏิบัติออกมาอยู่ในรูปธรรมได้มากที่สุดกับนักเรียนนั่นเอง

นักการศึกษาคนดนตรีที่มีชื่อเสียง ซึ่งได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีสำหรับเด็ก และ เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ มีหลายท่าน เช่น Montessori, Dalcroze, Orff, Kodaly และ Suzuki เป็นต้น วิธีการสอนของแต่ละท่านนั้นเป็นที่นิยม และ แพร่หลายไปทั่วโลก โดยแต่ละท่านจะใช้สื่อการสอนดนตรีในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือไปจากวิธีการสอนของนักการศึกษาทางด้านดนตรีแล้ว ยังมีหลักปรัชญาการสอนดนตรีในสหรัฐอเมริกา ที่ชื่อว่าหลักการ

Comprehensive Musicianship (CM) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นที่ยอมรับในการสอนวิชาดนตรี ดังจะ
ได้กล่าวถึง แนวคิด วิธีสอน และ สื่อที่นำมาใช้ในแต่ละวิธีการต่อไปนี้

1.1 วิธีการสอนแบบมอนเตสเซอร์รี่ (Montessori)

วิธีการของ มอนเตสเซอร์รี่ เน้นในเรื่อง Self-directed learning
สื่อการสอนดนตรีที่ มอนเตสเซอร์รี่ ได้พัฒนานั้นคือ อุปกรณ์ทางดนตรี และ แบบฝึกหัดสำหรับ
โปรแกรมทางดนตรี โดยได้นำมาผสมผสานกันตามหัวข้อการศึกษาของเธอ โปรแกรมเหล่านี้
ได้รวมถึง การฟัง การเล่นเครื่องดนตรี การร้องเพลง และ จังหวะการเคลื่อนไหว ตลอด
จนตัวอย่างกิจกรรมและอุปกรณ์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้วิธีสอน มอนเตสเซอร์รี่ กล่าวว่า
"การเตรียมการเป็นวิธีการที่สำคัญมากที่สุดในการสอน" การเตรียมการจะเป็นการนำให้
นักเรียนได้สำรวจความเป็นตัวของตัวเอง และ ใช้อุปกรณ์ตามโปรแกรมของเธอ เพื่อฝึกความ
สามารถเป็นรายบุคคลในห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมย่อย เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะใน
การฟัง รู้จักการแยกเสียง กิจกรรมนี้รวมไปถึงการจับคู่ และ การจัดลำดับเสียง การแยก
ความแตกต่างของเสียง (เสียงดัง และ เสียงเบา) กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเรียนมอง
ความแตกต่างออกมาเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น ส่วนแนวทางของการใช้ทักษะการเคลื่อนไหวตาม
จังหวะดนตรี แบบ มอนเตสเซอร์รี่ นั้นก็จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาตามหลักสูตร
เกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในวิชาดนตรี โดยแรกเริ่มจะใช้การฝึกหัดเดิน
เป็นแถวตามจังหวะเพลง อันเป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก ๆ จุดมุ่งหมายก็เพื่อฝึกให้เด็กเดินตัวตรง
เดินอย่างอิสระ หรือ ตามสบาย การวางน้ำหนักตัวให้มีความพอดี ซึ่งต่อมากลายเป็นกิจกรรม
เข้าจังหวะ เพราะ มอนเตสเซอร์รี่ เล่นเปียโนประกอบการเดินของเด็ก ๆ ทำให้เด็กรู้จัก
การเคลื่อนไหวไปตามจังหวะเพลง สามารถเคลื่อนไหวตามจังหวะของโน้ตได้ นอกจากนั้นยัง
เคลื่อนไหวในลักษณะที่แสดงว่าเข้าใจในความกระชั้นของจังหวะ ความรวดเร็ว หรือ อารมณ์
ของเพลง การฝึกหัดเดินดังกล่าว จะเกิดขึ้นทันทีที่เสียงเพลงดังขึ้นโดยไม่ต้องบอกให้เด็กเดิน
(Dorothy and Gene, 1989)

สรุปได้ว่า สื่อการสอนที่ มอนเตสเซอร์รี่ ใช้ คือ อุปกรณ์ดนตรีด้านการฟัง เครื่องดนตรี และ บทเพลง ร่างกาย ตัวโน้ต และ แบบฝึกหัด

1.2 วิธีการสอนแบบ ดาลโครซ (Dalcroze)

ในระหว่างที่ มอนเตสเซอร์รี่ มีชื่อเสียงเกี่ยวกับวิธีการสอนเด็กเล็กด้วยเสียงดนตรี ได้มีชาวสวิส คนหนึ่งชื่อว่า Emile Jaques-Dalcroze กำลังศึกษาวิธีการสอนเด็กเล็กอยู่เช่นเดียวกัน วิธีการสอนของ ดาลโครซ มีจุดเด่นในเรื่องของการเชื่อว่า การฝึกหัดทักษะ เบื้องต้นและการรับรู้ในวัยเด็กนั้นมีความสำคัญมาก และหลักสูตรสำหรับวิชาที่จะนำมาใช้ในการฝึกทักษะดังกล่าวได้ก็คือ การดนตรีสำหรับเด็ก ดาลโครซ ค้นพบว่า ลูกศิษย์ดนตรีของเขาเรียนดนตรีได้ดีเพราะการฝึกฝน มิใช่เรียนธรรมดา เขาจึงคิดวิธีการสอนตามทฤษฎีที่ว่า ร่างกายมนุษย์เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรกซึ่งมนุษย์ใช้แสดงออกทางความรู้สึก ดังนั้นสื่อการสอนดนตรีโดยใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือ จึงควรปฏิบัติก่อนอย่างอื่น ดาลโครซ ได้เขียนไว้ว่า "ในโลกนี้มีเด็ก ๆ ที่มีความสามารถทางดนตรีจำนวนมาก ควรเสริมสร้างสัญชาตญาณทางดนตรีแก่เด็ก" สัญญาณ หรือ สิ่งที่จะบอกได้ว่ามีความสามารถทางดนตรีเกิดขึ้นแก่เด็กแล้วนั้น เขาให้สังเกตได้จากการเคลื่อนไหวของเด็กนั่นเอง ดาลโครซ ใช้สื่อการสอนด้วยเครื่องดนตรี โดยทดลองทำเสียงดนตรี ฟา-ซอล ไปเรื่อย ๆ เด็กมีอาการขยับตัวตามเสียงโน้ตทั้งสองนั้น เขาจึงเรียกการทดลองนี้ว่า วิชาการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะดนตรีซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักการศึกษาหลายท่าน คำว่า "Eurhythmic" จึงได้รับการแปลความหมายว่า การเคลื่อนไหวที่แสดงออกถึงความรู้สึก และ ความกลมกลืนกับจังหวะดนตรีจุดประสงค์ของวิธีการฝึกนี้ก็เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับรู้ และ แสดงออกจนสามารถพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนประกอบของดนตรีได้ ทั้งนี้โดยใช้ความเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นเครื่องมือ

การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีนั้น เปรียบได้กับการเรียนรู้ในเรื่องของการฝึกฝนกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวร่างกายในส่วนต่าง ๆ โดยใช้ คำศัพท์ในวิชาดนตรีเข้ามาประกอบในการเรียนการสอน เช่น ปรบมือ, เหวี่ยงตัว, ร้องเพลง เป็นต้น การเรียนการสอน

ในด้านการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีนั้น จะเริ่มจากการให้จังหวะและการเคลื่อนไหวโดยอาศัยจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ และเริ่มให้เคลื่อนไหวไปตามเสียงดนตรี โดยกำหนดให้เสียงดนตรีกับการเคลื่อนไหวของเด็กนั้นสอดคล้องกันเป็นจังหวะไป ตามแต่ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนด จากนั้นจึงเริ่มใช้ตัวโน้ตซึ่งเป็นสื่อการสอนอีกลักษณะหนึ่งเข้ามามีบทบาทในการสอนโดยสอดแทรกให้อยู่ในลำดับการสอนขั้นต้น ๆ วิธีการสอนดังกล่าว จะทำให้เด็กได้มีโอกาสรู้จักตัวโน้ต และสามารถตอบสนองจังหวะได้จนกระทั่งสามารถตอบสนองทำนองดนตรีที่ยากขึ้นได้ด้วย นอกจากนี้ คาลโครช ยังได้มองเห็นคุณค่าของสื่อการสอนในด้านเสียงเพลง เพื่อเด็ก ๆ จึงได้แนะนำให้มีการสอนเด็กร้องเพลงทุก ๆ วัน เพียง 15 นาทีต่อวัน ก็ถือว่าเพียงพอโดยยึดหลักต่างๆ เข้ามาประกอบกับการสอนร้องเพลงคือ ให้เคลื่อนไหวประกอบจังหวะเมื่อได้เห็นตัวโน้ตหรือได้ยินเสียงได้ สามารถใช้ชื่อโน้ต ฟา - ซอล ที่บันไดเสียงได้ตลอดจนฝึกการจำเสียงสูง - ต่ำ และ ออกเสียงใส่ทำนอง สูง - ต่ำ ของเพลงได้เอง คาลโครช นิยมใช้โน้ต ฟา - ซอล ในการสอนเรื่องของเสียงให้กับเด็ก เพราะเด็กส่วนมากจะใช้โน้ตเพียง 2 - 3 ตัว เท่านั้นในการนำมาประกอบเป็นบทเพลง (Dorothy and Gene, 1989)

สรุปได้ว่า สื่อการสอนที่ คาลโครช ใช้ คือ ร่างกาย เครื่องดนตรี ตัวโน้ต บทเพลงต่าง ๆ และ ระดับเสียง

1.3 วิธีการสอนแบบออร์ฟ (Orff)

ออร์ฟ (Orff) เป็นนักการศึกษาดนตรีชาวเยอรมัน วิธีการสอนของออร์ฟนั้น อาจกล่าวได้ว่า เขาได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของ คาลโครช มากพอกับการจากจุดที่ คาลโครช เน้นในเรื่องความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง ทำให้ออร์ฟนำจุดนี้มาเป็นแนวทางในหลักสูตรของเขา โดยที่เขาจะมุ่งเน้นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะ การสร้างความคิดสร้างสรรค์แบบฉับพลันหรือเฉพาะหน้า ออร์ฟถือว่า การที่เน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์นั้น ก็คือ การพัฒนาสมอง พัฒนาความสามารถของ

เด็ก โดยอาศัยสื่อทางดนตรีที่สร้างขึ้น และนำมาเลือกแบบใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็ก สื่อทางดนตรีดังกล่าวของออร์ฟ เปรียบได้กับแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การใช้คำพูด ตลอดจนเครื่องดนตรีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนกับเด็กได้ ออร์ฟ กล่าวว่า "การร้องเพลง ก็คือ การพูดอย่างมีจังหวะผสมกับการท่องจำ" ในแบบฝึกหัดหรือ บทเรียนของออร์ฟ เด็กจะได้ท่องชื่อต่างๆ เป็นจังหวะโดยทำเสียง ดังบ้าง ค่อยบ้าง ซ้ำ - เร็ว สลับกันไป จากนั้นเด็กสามารถใช้ร่างกายของตนเองเคลื่อนไหวประกอบไปกับจังหวะตามคำพูด นั้นได้ โดยกำหนดท่าทางไว้ 4 อย่างคือ กระตืบเท้า, มือตบสะโพก, ประนมมือ และ คีด นิ้วมือ ท่าทางเหล่านี้จะช่วยได้ในเรื่องของการท่องจำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อเด็กสามารถ เคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะได้แล้ว ขั้นต่อไปของออร์ฟ ก็คือ การให้ความคิดอิสระใน การแสดงออกของท่าทาง ซึ่งจะตรงกับจุดมุ่งหมายในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ที่ออร์ฟตั้งไว้ในแบบเรียนของ ออร์ฟ เกี่ยวกับการท่องจำ เขาสามารถที่จะแต่งทำนองใส่เข้าไปได้ ซึ่งออร์ฟ นิยมใช้เพียงสองเสียงคือ ซอล และ มี เป็นบทเรียนเริ่มต้นของการเรียนสำหรับเด็ก จากนั้นจึง จะเพิ่มโน้ตเสียงอื่นเข้าไป ซึ่ง ออร์ฟ ถือว่า วิธีการเช่นนี้จะช่วยพัฒนาความสามารถสร้างสรรค์ ในเรื่องของเสียงเพลงแบบฉบับพลันได้ โดยเด็กมีความสามารถในการสร้างสรรค์ทำนองเพลง ท่อนแรกไปจนถึงทำนองเพลงตอนจบได้โดย เด็ก ๆ อาจไม่มีความรู้ด้านทฤษฎี แต่เด็กได้อาศัย ประสบการณ์ และ ความรู้จากแบบเรียนดังกล่าวของออร์ฟ เข้ามาใช้ได้อย่างดีพอสมควร อาจ จัดได้ว่าในขั้นตอนการสอนของออร์ฟนั้น สร้างประสบการณ์ทางดนตรีแก่เด็กได้อย่างสมบูรณ์ (Dorothy and Gene, 1989)

สรุปได้ว่าสื่อการสอนที่ ออร์ฟ ใช้ คือ แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว และการใช้คำพูด เครื่องดนตรี บทเพลงร้อง และ ร่างกาย

1.4 วิธีการสอนแบบโคดาไล (Kodaly)

โคดาไล (Kodaly) เป็นนักแต่งเพลงชาวฮังการี และ เป็นนักการศึกษา

ทางด้านดนตรีอื่นเป็นที่รู้จักกันอย่างดีผู้หนึ่ง ด้วยความสนใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมและเพลงพื้นเมืองต่าง ๆ ทำให้ โคคาย พบว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนดนตรีชั้นสูงของประเทศต่าง ๆ มีพื้นฐานในการเรียนรู้ด้านดนตรีน้อยมาก นักเรียนขาดทักษะในการอ่านเพลงและร้องเพลง จุดสำคัญที่ โคคาย ได้บันทึกเอาไว้คือ "สิ่งที่สำคัญกว่าใคร คือ ครูสอนดนตรี" จากจุดนี้ทำให้พบว่า ครูคือผู้ถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญ จุดประสงค์สำหรับวิธีการสอนของโคคาย ก็คือ การพัฒนาการอ่าน และการเขียนได้เกี่ยวกับวิชาดนตรี โคคาย เชื่อว่าความสามารถในการอ่าน เขียน และ คิดงานทางดนตรีนั้นควรเริ่มต้นที่เด็ก ซึ่งอายุที่เหมาะสมคือ ระหว่างอายุ 3 - 7 ปี วิธีการสอนของโคคายจะพัฒนามาจากการเดินทางไปศึกษาและดูวิธีการสอนดนตรีจากประเทศต่าง ๆ และนำมาเพิ่มวิธีการต่าง ๆ เข้าไป เช่น การใช้มือบอกระดับเสียง สูง-ต่ำ การนำเอาระบบตัวโน้ต ฟา - ซอล มาใช้สอนทำนองเพลง ส่วนในการสอนจังหวะ โคคาย ได้กำหนดคำพูดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์หรือคำแทนบอกจังหวะของตัวโน้ตหลายตัวด้วยกัน เช่น "ทา" ใช้กับโน้ต 1 จังหวะ "ที" ใช้กับโน้ต 1/2 จังหวะ เป็นต้น จุดเด่นสำหรับวิธีการสอนของโคคายก็คือ การเรียบเรียงลำดับขั้นตอนการสอน โดยเขาจะเลือกเพลง, ทำนอง และ นำมากำหนดขั้นตอนในการสอนโดยพิจารณาจากระดับเสียงในเพลงนั้น จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นพื้นฐานในการขับร้อง และ เพื่อการอ่านเพลงหรือโน้ตได้อย่างถูกต้องซึ่ง โคคาย มีความเชื่อว่า ถ้าเด็กสามารถอ่านโน้ตพื้นฐาน ตลอดจนออกเสียงได้อย่างถูกต้องแล้ว เมื่อเพิ่มโน้ตตัวอื่นเข้าไปเด็กก็จะสามารถร้องเพลงในจังหวะที่ยากขึ้นไปได้อีก นอกจากนี้จะยังช่วยในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะอีกด้วย ลำดับขั้นตอนการสอนของโคคาย ซึ่งจัดเป็นจุดเด่นในวิธีการสอนของเขาพอจะสรุปออกมาได้ดังนี้คือ โคคาย จะแบ่งลำดับขั้นตอนการสอนตามทักษะ และ ความคิดทางดนตรีสำหรับเด็กเล็กออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ฝึกการร้องเพลงเดี่ยว โดยเน้นการออกเสียงให้ถูกจังหวะ
2. ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายโดยแสดงท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระ และ สามารถนำมาประกอบเข้ากับจังหวะได้อย่างถูกต้อง
3. ฝึกทักษะการแสดงท่าทางเข้าจังหวะ โดยเน้นให้นักเรียนได้รู้จักคิดท่าทางประกอบจังหวะได้อย่างต่อเนื่อง

4. ฝึกการพัฒนาความคิด โดยให้นักเรียนรู้จักแยกและเปรียบเทียบระดับเสียง ความเร็วของเสียง โดยฟังจากเสียงดนตรี และ เสียงคน
 5. ฝึกประสาทหูและความจำ โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาให้เด็กสามารถจำเพลงได้มากขึ้น และสามารถคิดเพลงออกมาได้
 6. ฝึกการฟัง เน้นในเรื่องให้เด็กสามารถฟังเสียงต่าง ๆ ได้ทุกเสียง ไม่จำเป็นที่จะต้องเน้นเฉพาะเสียงดนตรีแต่เพียงอย่างเดียว
- (Dorothy and Gene, 1989)

สรุป สื่อการสอนที่ โคคบาย นำมาใช้คือ ตัวครู สัญญาณมือบอกระดับเสียง สูง-ต่ำ ระบบตัวโน้ต ฟา - ซอล คำพูดบอกจังหวะ และ บทเพลง

1.5 วิธีการสอนแบบ ซุซูกิ (Suzuki)

ดร. ซินิชิ ซุซูกิ เป็นนักการศึกษาทางดนตรีชาวญี่ปุ่น เขาได้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีแก่เด็ก ๆ และ เรียกชื่อวิธีการสอนของเขาว่า "การศึกษาแบบสร้างสติปัญญา" วิธีการสอนของซุซูกินี้อาจจัดได้ว่า เป็นการเรียนที่พัฒนามาจากการเริ่มต้นของการเลียนแบบ ซุซูกิ จะจัดลำดับขั้นตอนการสอนของเขาโดยการให้เด็กได้เริ่มเรียนดนตรีจากเครื่องมือ ชิ้นใดชิ้นหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น เริ่มเรียน ไวโอลิน หรือ เชลโล่ อย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการเรียนนั้นเด็กจะต้องทำตามและเลียนแบบครูผู้สอน แล้วให้ครูเป็นผู้บอกว่า การปฏิบัตินั้นถูกต้องและใช้ได้หรือไม่ จากนั้นซุซูกิจะเริ่มให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้นโดยการท่องจำทำนองเพลง และเริ่มฝึกหัดปฏิบัติเครื่องมือชิ้นอื่นต่อไป ซึ่ง ซุซูกิถือว่า การเรียนในลักษณะเช่นนี้ คือ การสร้างสติปัญญาให้เกิดแก่เด็ก โดยมีกิจกรรมต่างๆ เข้ามารประกอบดังต่อไปนี้

ขั้นแรก ซุซูกิ เน้นว่า ควรให้พ่อแม่ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของลูก โดยอาจให้พ่อแม่ ได้มีโอกาสเข้าร่วมชั้นเรียนกับลูกทุกครั้ง การปฏิบัติเช่นนี้จะช่วยได้ในเรื่องของ

การนำบทเรียนไปฝึกฝนที่บ้านโดยมีพ่อแม่เป็นผู้ดูแลได้ จากนั้น ควรใช้การเสริมแรงจากสื่อในการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูหรือทางโรงเรียนเป็นผู้จัดให้ เช่น เทปเพลง ให้นักเรียนนำกลับไปฟัง และ ฝึกการร้องตาม เพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้จบบทเรียนเมื่อครูผู้สอนเลิกการสอนเท่านั้น นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์หรือกลวิธีในการสอนที่เหมาะสมกับวัยเด็ก ก็เป็นสิ่งสำคัญโดยครูผู้สอนสามารถจัดเกมหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับบทเรียนเพื่อเพิ่มความสนใจในบทเรียนให้มากขึ้น และ สิ่งที่สำคัญก็คือ ความมอดทนในการสอนของครูและพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ครูและพ่อแม่ต้องเข้าใจในขั้นตอนการเรียนรู้ของเด็กว่าจะจะเป็นไปอย่างช้า ๆ ในขั้นต้นและเริ่มเร็วขึ้นตามลำดับ ควรจะใช้วิธีการสอนแบบไม่เร่งรีบเข้ามาช่วยในขั้นตอนนี้ วิธีการสอนดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เด็กเล่นเพลงต่างๆ ได้ง่ายมากขึ้น และ ยังทำให้เกิดความไพเราะในการเล่นดนตรีตามมาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ชูชุกิจะให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้สึกที่ดีในวิชาดนตรีให้กับเด็กมากกว่าการเน้นหรือการฝึกฝนทักษะในการเล่นดนตรี ให้แก่เด็กเพียงอย่างเดียว โดย ชูชุกิ ได้กล่าวไว้ว่า "ข้าพเจ้าเชื่อว่าความรู้สึกนึกคิด และ ความรักในดนตรี และงานศิลปะ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีในตัวของนักการเมือง นักวิทยาศาสตร์ นักธุรกิจ และ แม้แต่ลูกจ้างธรรมดา มันจะช่วยทำให้ชีวิตเขาร่ารวย อย่างมีความหมายมากขึ้น" (Dorothy and Gene, 1989)

สรุป สื่อการสอนที่ใช้ในวิธีการสอนดนตรีของ ชูชุกิ คือ เครื่องดนตรี ครูผู้สอนทำนองเพลง พ่อแม่ของนักเรียน เทปเพลง เกมหรือกิจกรรม

1.6 วิธีการสอนแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวสิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship)

คอมพรีเฮนซีฟ มิวสิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) หรือ (CM) เป็นหลักปรัชญาการสอนดนตรีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ประมาณ ค.ศ. 1965 ซึ่งเป็นหลักการสอนดนตรีที่สืบเนื่องมาจากโครงการสอนให้เยาวชนอเมริกาที่มีความถนัดทางด้านดนตรีเป็นนักประพันธ์เพลง และนักดนตรี หลักการของวิธีการนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนซึ่งไม่ว่าจะออกไปจากระบบการศึกษาเมื่อใด เป็นผู้ที่สามารถรู้และเข้าใจดนตรีในลักษณะของศิลปะ ทั้งสามารถซาบซึ้งในดนตรี กระบวน

การใช้ในการศึกษา คือ การเน้นความเป็นดนตรีสามลักษณะคือ ในฐานะของผู้ฟัง ผู้แสดง และ ผู้สร้างสรรค์

หลักการสำคัญของกระบวนการนี้คือ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง และ ผู้สร้างสรรค์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับสาระทางดนตรี และ กระบวนการทางดนตรี ไปพร้อม ๆ กัน เกี่ยวกับสาระดนตรี วิธีการนี้กล่าวไว้ว่า ดนตรีประกอบด้วยเสียง แบ่งออกเป็น (1) ระดับเสียง มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะตามแนวขวาง คือ ทำนอง และ ลักษณะตามแนวตั้ง คือ เสียงประสาน (2) คุณภาพของเสียง ได้แก่ สีสั่น ความดังค่อย และ รูปร่าง

ในการเรียนการสอนแบบนี้ วิธีการใช้ประกอบไปด้วย (1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีของผู้เรียน (2) การมีประสบการณ์ดนตรีทั้งสามด้านไปพร้อม ๆ กัน (3) การค้นพบด้วยตนเอง (4) การใช้วรรณคดีดนตรีทั่วโลกในการสอน (ฉรุภร์ สุทธิจิตต์ 2538)

สรุปสื่อการสอนดนตรีที่นำมาใช้ในแบบ คอมพิวเตอร์ มิวสิคเซ็นซิฟ คือ บทเพลง ร้อง บทเพลงประกอบการฟัง ร่างกาย เครื่องดนตรี เสียงประกอบการเล่าเรื่อง วรรณคดีดนตรี

จากประมวลวิธีการสอนหรือแนวคิดของนักการศึกษาในวิชาดนตรีแต่ละท่านนั้น จะพบว่าแนวทางในการสอน หรือ หลักและวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการเรียนการสอนวิชาดนตรีนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม สื่อการสอนดนตรีดังกล่าว มีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินการสอนทุกวิธี สำหรับวิธีการสอนดนตรีที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาของไทยนั้นน่าจะพิจารณาว่าวิธีการสอนของนักการศึกษาดนตรีแต่ละท่านมาประยุกต์ หรือผสมผสานกัน โดยการนำเอาจุดเด่นของวิธีการสอนในแต่ละส่วนมาใช้ และ เรียงลำดับตามความเหมาะสมของนักเรียนในแต่ละระดับจากระดับประถมศึกษาตอนต้น จนถึง ประถมศึกษาตอนปลาย โดยการประยุกต์วิธีการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางดนตรี 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการร้อง ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการเพลง ทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีและ ทักษะการอ่านและเขียนโน้ต

ทักษะการฟัง อาจกล่าวได้ว่า เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดทางดนตรี การที่ผู้สอนสามารถสอนให้นักเรียนเกิดทักษะในการฟังได้ดี ก็ย่อมจะมีความเข้าใจในวิชาดนตรีได้ไม่ยาก เพราะการฟังที่ดีจะสามารถช่วยแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ในบทเพลง ได้อย่างละเอียดมากขึ้น

ทักษะการร้อง เป็นทักษะที่เสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน และ ให้ความรู้สึกลึกซึ้งที่ผ่อนคลาย นักเรียนจะสามารถแสดงความรู้สึกที่มีอยู่ออกมาได้กับการร้องเพลง และ ผู้สอนก็สามารถใช้บทเพลงเป็นการสอนที่นำไปสู่ความเข้าใจในบทเรียนอื่น ๆ ต่อไป

ทักษะการเล่นดนตรี เป็นทักษะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถตามระดับ ตามวัยของนักเรียน ตลอดจนถึงเป็นการทำให้นักเรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเองที่มีต่อวิชาดนตรี รวมทั้งการสอนที่เน้นทักษะในการเล่นดนตรีนี้ จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีในการกล้าแสดงออกได้มากขึ้น นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกอยากเรียนในบทเรียนต่อไป

ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง การสอนในทักษะนี้มีความสำคัญจะอยู่ที่ วิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ทางดนตรีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นได้ดีกว่าวิธีอื่น ๆ นักเรียนจะทำความเข้าใจกับบทเรียนได้จากการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง หรือ ดนตรีอย่างไม่ยากนัก

ทักษะการอ่านและเขียนโน้ต การสอนในทักษะดังกล่าวนี้ความสำคัญอยู่ที่การเสริมสร้างพัฒนาการ ความเข้าใจในบทเรียนทางวิชาดนตรี ของนักเรียนให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องจากบทเรียนและ เนื้อหาในวิชาดนตรีจัดได้ว่าเป็นนามธรรมเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นการที่นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการอ่าน และ การเขียนโน้ตจากผู้สอน ก็จะสามารถช่วยสร้างความเข้าใจที่เป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น

ทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี การสอนในทักษะนี้จะช่วยบอกรถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับผู้สอนได้ โดยดูจากกิจกรรม หรือ ผลงานต่าง ๆ ที่

ให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ความสำคัญของการสอนทักษะดังกล่าวจะช่วยในด้านการประเมินผล การสอนของผู้สอนอีกด้วย

การสอนให้เด็กเกิดทักษะดังกล่าว จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ให้ตรงกับ วัตถุประสงค์ ซึ่ง อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2538) ได้กล่าวว่า "สื่อการสอนในแต่ละทักษะน่าจะ นำมาใช้ประกอบการสอนดังนี้ (1) สื่อด้านการฟัง ประกอบด้วย แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง บทเพลง แถบบันทึกเสียงเพลงต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งเพลงไทย เพลงเด็ก เพลงคลาสสิก เพลง พื้นเมือง ฯลฯ (2) สื่อด้านการร้องเพลง ได้แก่ หนังสือโน้ตเพลง บทเพลงร้องต่าง ๆ รวมทั้ง แผนภูมิโน้ตเพลงต่าง ๆ ฯลฯ (3) สื่อด้านการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง ได้แก่ เทปเพลงประเภทต่าง ๆ ภาพแสดงท่าทาง สไลด์ วิดีทัศน์ เสียงดนตรีชนิดต่าง ๆ ฯลฯ (4) สื่อ ด้านการเล่นเครื่องดนตรีได้แก่ เครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ กิ่ง กลอง เครื่องทำ ทำนอง เช่น เปียโน คีย์บอร์ด ขลุ่ย ซะโลโฟน เมโลดิก้า ฯลฯ (5) สื่อการสร้างสรรค์ ทางดนตรี เช่น นิทานเพลง เครื่องดนตรี เครื่องจังหวะ ฯลฯ (6) สื่อการสอนอ่านโน้ต ได้แก่ ตัวโน้ต บทเพลง เครื่องดนตรีเครื่องจังหวะ แถบบันทึกเสียง แผนภูมิโน้ตเพลงต่าง ๆ ฯลฯ

2. วิธีการใช้สื่อการสอนดนตรี ระดับประถมศึกษา

การสอนวิชาดนตรี ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 ว่า ดนตรีมีลักษณะเป็นนามธรรมการทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วและชัดเจนนั้นต้องทำเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด ซึ่งการทำเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การสาธิต การจัดกิจกรรมต่าง ๆ แต่ไม่ว่าการสอนจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสอนวิชาดนตรี และสามารถช่วยให้นักเรียนการสอนในวิชาดนตรี ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นคือ สื่อการสอน นั้นเอง อย่างไรก็ตาม สื่อการสอนดนตรีจะช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่ ขึ้นกับความสามารถของผู้สอนในการเลือกและการนำไปใช้ด้วย ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538)

ได้แบ่งสื่อดนตรีระดับประถมศึกษาและวิธีการใช้ไว้ 3 ประเภทคือ (1) บทเพลง (2) แผ่นภาพและแผนภูมิ (3) สื่ออื่นๆ

1. บทเพลง ระดับประถมต้น (1 - 3) ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง หรือการฟังเพลงต้องมีการเลือกสรรบทเพลงให้เหมาะสมอย่างมาก เพลงที่นำมาใช้ร้องควรเป็นเพลงที่มีโครงสร้างไม่สลับซับซ้อนนัก ช่วงเสียงของเพลงไม่กว้างเกินไป จังหวะของท่านองไม่ควรยากจนเกินไป เพลงควรมีความยาวไม่มากนัก และ ควรเป็นเพลงต่างประเภท ทั้งเพลงประกอบการเคลื่อนไหวการเล่น นอกเหนือไปจากเพลงร้องธรรมดา เพลงใช้ประกอบการฟังควรเป็นเพลงประเภทมีเรื่องราว หรือเป็นเพลงที่มีความเด่นชัดในโครงสร้างที่ต้องการสอนให้ผู้เรียนได้แนวคิด ควรมีภาพประกอบการฟังเพลงจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น ระดับประถมปลาย (4 - 6) ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางด้านดนตรีมากพอสมควร เพลงร้องสามารถเลือกเพลงที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นได้ทั้งจังหวะและทำนอง ประเภทเพลงประสานเสียงลักษณะต่าง ๆ ควรนำมาใช้สอนร้องเพื่อพัฒนาแนวคิดในเรื่องการประสานเสียง ส่วนเพลงที่ใช้ประกอบการฟังควรเป็นเพลงที่ยาวขึ้นมีเนื้อหามากขึ้น และ ควรเป็นเพลงหลายประเภท ดนตรีบรรยายเรื่องราว ยังคงเป็นสิ่งที่เหมาะสม และ ควรมีภาพประกอบเรื่องด้วย สื่อดนตรีในลักษณะของเกมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนดนตรี ผู้สอนสามารถนำเกมต่าง ๆ มาดัดแปลงเนื้อหาให้เป็นดนตรีและใช้ในการสอนได้ตามความเหมาะสม

2. แผนภาพและแผนภูมิ แผนภาพแสดงสัญลักษณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับจังหวะและทำนอง แผนภูมิลักษณะง่าย ๆ สามารถใช้แทนสัญลักษณ์ด้านดนตรีได้ เช่น แผนภูมิจังหวะที่โคคาโยใช้อยู่ เช่น | แทน ตัวดำ (♩). □ แทน ตัวเข็บบิต 1 ชั้น (♪) และ ○△○ แทน รูปแบบ A B A (ternary form) ในด้านระดับเสียง สัญลักษณ์มือเป็นสิ่งที่ช่วยให้ความเป็นนามธรรมของดนตรีเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น การใช้ภาพต่าง ๆ ประกอบการอธิบายเพลงที่ฟังหรือร้องช่วยสร้างเสริมแนวคิดและความเข้าใจได้เป็นอย่างดี สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางดนตรีควรเขียนให้ชัดเจนและอาจใช้สีสันทันเข้ามาช่วยในการสร้างความแตกต่างได้ การทำสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางดนตรีให้เป็นสิ่งที่จับต้องได้สามารถช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยและเรียนรู้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี ขนาดจัดเป็น

สิ่งสำคัญในการทำสื่อ บรรทัด 5 เส้น ที่ใช้ในการสอนควรวัดใหญ่พอสมควร ในแบบฝึกหัดที่ใช้ก็เช่นกัน ในระดับประถมปลาย สัญลักษณ์ดนตรีที่เป็นสากลควรมานำมาใช้ในการสอน เพราะนักเรียนอยู่ในวัยที่สามารถเรียนรู้สิ่งที่เป็กรูปแบบได้เป็นอย่างดี รวมทั้งศัพท์ทางดนตรีควรทำเป็นบัตรคำให้เรียนบ่อยใช้สอนได้หลายครั้ง หรือติดไว้ที่ห้องดนตรีเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาต่อไป

3. สื่ออื่น ๆ การเรียนการสอนเรื่องเครื่องดนตรี และ เรื่องเสียง ครูอาจให้นักเรียนทำเครื่องดนตรีจากวัสดุรอบ ๆ ตัว วัสดุในท้องถิ่น หรือ วัสดุเหลือใช้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยครูสามารถนำมาใช้ประกอบการเล่นได้ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ส่วนสื่ออื่น ๆ เช่น เครื่องเสียง แผ่นเสียง แถบเสียง แถบภาพ หรือ ภาพยนตร์ เป็นสิ่งที่ครูควรจัดหาหรืออาจจะจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนซึ่งจะช่วยให้การเรียนดนตรีเป็นที่สนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า สื่อต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาดนตรีระดับประถมศึกษา ไม่ว่าจะจัดอยู่ในประเภทใดก็ตามถือได้ว่า สื่อทุกชนิดมีความสำคัญต่อการสอนวิชาดนตรีทั้งสิ้น เพราะช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ ขึ้นกับความสามารถในการเลือกสื่อและความสามารถในการนำไปใช้ของผู้สอนด้วย นั่นคือ ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในวิชาดนตรีให้ได้ผลดีที่สุด โดยเฉพาะผู้สอนเองต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาหรือ บทเรียนที่จะนำมาสอนอย่างชัดเจน และ มั่นใจ เพื่อที่จะได้เลือกใช้สื่อได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ผู้สอนจะต้องศึกษาวิธีการใช้สื่อให้ถูกวิธี โดยเฉพาะวิชาดนตรีซึ่งต้องใช้สื่อประเภทลงมือปฏิบัติจริงเป็นส่วนมาก ถ้าครูขาดความชำนาญในการใช้สื่ออย่างถูกต้อง บทเรียนที่ถ่ายทอดออกไปสู่เด็กเรียนก็จะผิดพลาดไม่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากวิธีการเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมแล้ว ผู้สอนเองก็จัดได้ว่าเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดเช่นกัน คุณค่าของสื่อการสอนจะสมบูรณ์ที่สุดได้ ก็ต่อเมื่อตัวผู้สอนมีความรู้ ความชำนาญ มีความเข้าใจต่อเนื้อหาวิชาที่จะสอนอย่างแท้จริง และมีความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการ

สอนได้อย่างสูงสุด

นอกจากนี้สื่อการสอนวิชาดนตรียังก่อให้เกิดคุณค่าต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นโดยรวมต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี ในระดับประถมศึกษาชั้น หรือ คุณค่าที่เกิดขึ้นต่อผู้สอน และ ผู้เรียน ซึ่งรายละเอียดในด้านคุณค่าของสื่อการสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับหัวข้อต่อไป

3. คุณค่าของการใช้สื่อการสอนดนตรี ในระดับประถมศึกษา

ธรรมชาติของเด็กในระดับประถมศึกษา มักชอบเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างโดยอาศัย การสัมผัสการมองเห็น เรียกได้ว่า เป็นขั้นของรูปธรรม การเรียนการสอนจึงควรวางวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาประกอบการสอน เพื่อช่วยให้เด็กในวัยนี้ได้สัมผัสกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม และ ช่วยเสริมความเข้าใจได้มากขึ้น

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538) กล่าวว่า "สื่อการสอนดนตรี จัดเป็นสิ่งสำคัญในการสอนดนตรี เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ที่เป็นนามธรรม การใช้สื่อต่าง ๆ ทางด้านทัศนูปกรณ์มาช่วยในการสอนช่วยให้ลักษณะนามธรรมของดนตรีเป็นรูปธรรมมากขึ้นช่วยให้ผู้เรียนดนตรีได้เข้าใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา สื่อการสอนดนตรีจัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก นอกจากนี้สื่อประเภทเสียงจัดเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนดนตรีซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับฟังดนตรีเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และ สื่อประเภทเครื่องดนตรีช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสและ เล่นดนตรีซึ่งเป็นเรื่องเราช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีได้อย่างดี"

นงลักษณ์ ประสพสุข (2536) กล่าวว่า "การเรียนการสอนดนตรีที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะเกิดการคิดค้นเทคนิคการสอนที่ดีแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วย การหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม

มาประกอบการสอน อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ได้ นั้น นอกจากจะเป็นอุปกรณ์พื้นฐาน เช่น เครื่องดนตรี เครื่องเล่นเทป และ เทปเพลง โน้ตเพลง แผนภูมิ ภาพ และ บัตรคำ เป็นต้น สิ่งของ เครื่องใช้รอบ ๆ ตัวเราก็สามารถนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการสอนได้ด้วย เช่น ช้อน ส้อม ปากกา ไม้บรรทัด กระป๋อง ให้นักเรียนใช้เคาะประกอบจังหวะเพลง หรือ เคาะจังหวะตาม แบบฝึกจังหวะ เมื่อครูนำอุปกรณ์มาใช้ในการสอนก็ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ด้วย ครูควร ให้นักเรียนเป็นผู้ใช้อุปกรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ ให้นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสสิ่งของต่าง ๆ ด้วย ตนเอง"

การใช้สื่อการสอนต่าง ๆ มาประกอบบทเรียนในวิชาดนตรีนั้น ผู้สอนจะต้องคัดเลือกสื่อ ที่จะใช้ได้อย่างฉลาด มีการประเมินค่าอย่างเหมาะสม และสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้สอนต้องถ่ายทอดความรู้ให้ผ่านประสาทการรับรู้ของเด็กให้ได้มากที่สุด ทักษะและความสามารถของผู้สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรี ถ้าผู้สอนขาดทักษะทางดนตรี ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาดนตรีแล้วก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการสอนตลอดจนการใช้สื่อการสอนด้วย

จุดประสงค์ของการใช้สื่อการสอนในวิชาดนตรีนั้น ก็เพื่อช่วยให้ผู้สอนได้มีเครื่องมือที่ นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชานี้ และ ใช้สื่อที่นำมาประกอบในการสอนนั้นให้เกิด ประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เด็กโดยใช้สื่อดังกล่าว เป็นตัวช่วยในการเสริมสร้าง ความเข้าใจในบทเรียนของวิชาดนตรีได้อย่างละเอียด และ ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากคำ อธิบายหรือคำบรรยายของผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสื่อการ สอนมีคุณค่าอย่างมากกับผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

คุณค่าของการใช้สื่อการสอนดนตรีสำหรับผู้เรียน

ดนตรีจัดได้ว่า เป็นวิชาที่ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถค่อนข้างสูงในการทำความเข้าใจ และศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษา ตามธรรมชาติของลักษณะนิสัยแล้ว

เป็นวัยที่อยู่ในการเรียนรู้ โดยอาศัยการเลียนแบบจากพฤติกรรมของผู้สอนเป็นหลัก การสร้างความเข้าใจที่เกิดขึ้นแก่บทเรียนที่ตนเองต้องเรียนนั้น อาศัยคำอธิบายและการสาธิตจากผู้สอนเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ด้วยวิธีศึกษาค้นคว้าเนื้อหาในบทเรียนด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยผู้สอนนั้น จึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก การเรียนการสอนในวิชาดนตรีนี้ นักเรียนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้โดยมีผู้สอนเป็นแบบ เป็นผู้สร้างความเข้าใจตลอดจนเป็นผู้ให้ความรู้ด้านทักษะต่าง ๆ ทางดนตรีแก่นักเรียน ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวถ้าจะอาศัยแต่คำบรรยายหรือวิธีการสอนโดยการอธิบายจากผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียวโดยปราศจากสิ่งที่จะมาช่วยกระตุ้นความรู้สึกให้เกิดการอยากเรียนในวิชาที่เรียนนี้ การเรียนรู้ของนักเรียนเองอาจเป็นไปได้โดยประสิทธิภาพ ขาดความเข้าใจ และ มองไม่เห็นเป็นรูปธรรม สิ่งที่จะมาช่วยกระตุ้นความสามารถในการเรียนรู้ และทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีนั่นเอง สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้นจัดได้ว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้เกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้ อยากทดลอง อยากปฏิบัติ ตามบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นภาพพจน์ในสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ผู้สอนต้องการจะสอนเรื่องของ ตัวโน้ต ถ้าการที่ผู้สอนจะสอนด้วยการอธิบายหรือบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมเป็นไปได้ยากที่นักเรียนจะเข้าใจถึงลักษณะตัวโน้ต ความยาว-สั้น ของเสียงโน้ตที่เรียน แต่ถ้าผู้สอนมีแผนภาพ ลักษณะรูปร่างของตัวโน้ตมาประกอบคำอธิบาย นักเรียนจะเกิดความเข้าใจได้ว่า ตัวโน้ตที่ผู้สอนกล่าวถึงนั้นมีลักษณะเช่นไร มีเสียงยาว-สั้น ต่างกันอย่างไร นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการสังเกต และ การจดจำมากขึ้น ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนเรื่องตัวโน้ตก็จะละเอียดชัดเจน นอกจากคุณค่าของสื่อที่มีต่อผู้เรียนในด้านความชัดเจนและเรียนรู้ได้รวดเร็วแล้ว สื่อการสอนยังช่วยยืดระยะเวลาความสนใจของนักเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้สอนมีสิ่งเร้ามากระตุ้นความสนใจ คุณค่าทางอารมณ์ของสื่อการสอนที่ช่วยยืดระยะเวลาความสนใจของนักเรียนก็คือ การฝึกความอดทน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างระเบียบวินัยทางอารมณ์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน การที่นักเรียนสามารถให้ความสนใจต่อบทเรียนมากเท่าไร ความอดทนของนักเรียนก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้คุณค่าในการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีบางอย่าง ยังสามารถมาช่วยให้นักเรียนเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างไม่คาดคิด เช่น "การสอนในเรื่องของจังหวะและ

เสียงสูงต่ำ โศคบาย มีวิธีการสอนและการใช้สื่อเพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยได้นำเอาระบบตัวโน้ต ฟา-ซอล มาใช้สอนทำนองเพลง ซึ่งจะใช้มือเป็นสื่อในการบอกจังหวะและเสียงสูงต่ำ ส่วนการสอนจังหวะ โศคบาย ได้กำหนดคำพูด บอกจังหวะของตัวโน้ต เช่น ออกเสียง "ทา" จะใช้กำกับตัวโน้ต 1 จังหวะ เสียง "ทืทื" กำกับตัวโน้ต 1/2 จังหวะ และ ยังได้กำหนดเครื่องหมายจังหวะแบบเส้นขีดมาใช้อีกด้วย เช่น " | █ | | " (เรียกว่าเครื่องหมายบอกจังหวะแบบขีด) อ่านออกเสียงว่า "ทา ทืทื ทา ทา" ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะ เสียงสูงต่ำ ได้ฝึกปฏิบัติทำให้การเรียนเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้คุณค่าโดยรวมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถมองเห็นได้เด่นชัดที่สุด เมื่อมีการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีคือ นักเรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนานต่อบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ ได้รับความรู้ และความเข้าใจ เพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ได้มีโอกาสสัมผัส ทดลองปฏิบัติกับสื่อที่ผู้สอนนำมาใช้อันนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาดนตรีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อการสอนดนตรียังมีคุณค่าในการช่วยให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่ก้าวไกลออกไป อันนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าของการใช้สื่อการสอนดนตรีสำหรับผู้สอน

สื่อการสอนวิชาดนตรี จัดได้ว่าเป็นเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนวิชาดนตรีส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ครูประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และ สนุกสนานไปกับบทเรียนวิชาดนตรี อีกทั้งยังเป็นการทดสอบความสามารถของครูเองอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นในด้านการคัดเลือกสื่อการสอน การคิดค้น ประดิษฐ์สื่อใหม่ ๆ ที่น่าสนใจด้วยตนเอง และนำมาปรับใช้ให้เข้ากับการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีมากขึ้น ทั้งหมดที่กล่าวมาจัดได้ว่า เป็นคุณค่าของสื่อการสอนที่ช่วยฝึกให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถจากเดิมของตนเองที่มีอยู่ให้ก้าวหน้ามากขึ้นไปอีก นอกจากนี้คุณค่าของสื่อการสอนโดยรวมที่เกิดขึ้นกับครู และ สามารถมองเห็นได้เด่นชัดที่สุดก็คือ การที่ครูนำสื่อการสอนวิชาดนตรีเข้ามาช่วยในบทเรียนต่าง ๆ ครูจะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กเรียนได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณของเนื้อหาในบทเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าการที่ไม่ใช้สื่อเข้ามาประกอบการสอนเลย อีกทั้งยังช่วยให้การสอนของครูเป็นไปอย่างน่าสนใจ น่า

ติดตาม ช่วยสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดแก่นักเรียน ครูเองก็จะเกิดความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความรู้ในบทเรียนต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ยกตัวอย่าง สื่อการสอนดนตรี ช่วยครูในการอธิบายความหมายของ สัญลักษณ์ หรือ คำศัพท์ทางดนตรี ตลอดจนเครื่องหมายแสดงลักษณะการดำเนินบทเพลงต่าง ๆ ง่ายขึ้นเช่น ซ้ำ เร็ว ดัง ค่อย สั้น ยาว ฯลฯ ทำให้ช่วยประหยัดเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน บางครั้งสื่อการสอนบางอย่างยังสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครูในเรื่องของการคุมชั้นเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่าง เช่น ครูอาจเล่นเปียโนเพลงใดเพลงหนึ่ง และ ใช้เครื่องดนตรีดังกล่าวกับบทเพลง เป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งจะเป็นการสร้างข้อตกลงกับนักเรียนว่า ถ้านักเรียนได้ยินเสียงเปียโนทำนองเพลงที่ครูเล่นให้ฟังนี้ นักเรียนจะต้องนั่งประจำที่ให้เรียบร้อย ถ้ายังไม่เรียบร้อยจะงดทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนปฏิบัติตามเงื่อนไขทุกครั้ง เพลงนี้ก็เป็นสื่ออันมีคุณค่าในด้านช่วยรักษาระเบียบวินัยได้อย่างดี

สรุปสื่อการสอนดนตรีที่ผู้สอนนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น มีคุณค่าหลายด้านคือ

- (1) สามารถช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความน่าสนใจมากขึ้น
- (2) ช่วยทำให้สิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
- (3) ทำให้ประหยัดเวลาการสอน
- (4) ทำให้ได้ปริมาณการสอนเพิ่มมากขึ้นและช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอน ในด้านการเตรียมเนื้อหา
- (5) อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวในการจัดหาสื่อใหม่ ๆ และคิดค้นเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู็เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ทดลองนำสื่อดนตรีไปทำการศึกษาค้นคว้าผลการสอนดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

วัฒนา มัคสมัน (2528) ได้ทำการทดลองสอนโน้ตเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของ กระทรวงศึกษาธิการและกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการสอนตามแผนการสอนโน้ตสากล โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสาน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนโน้ตสากลเบื้องต้น โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานกับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของ กระทรวงศึกษาธิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 แต่พฤติกรรมทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยนี้ คือ สื่อการสอนพวกเพลงพื้นบ้านอีสานช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโน้ตสากลมากกว่าสื่อการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

สุนันท์ สุขเจริญ (2529) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนที่ใช้เปียโนกับการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ด กลุ่มตัวอย่างประชากรแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ดำเนินการสอนโดยใช้เปียโน 4 กลุ่ม และ อีก 4 กลุ่ม ดำเนินการสอนโดยใช้บัตรคีย์บอร์ดเป็นสื่อ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนโน้ตสากลของนักเรียนกลุ่มที่เรียนจากการสอนที่ใช้เปียโนกับกลุ่มที่เรียนจากการสอนที่ใช้บัตรคีย์บอร์ด ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และ ผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการผลิตและการใช้บัตรคีย์บอร์ดในการสอนโน้ตสากลแก่นักเรียนพบว่า นักเรียนยอมรับร้อยละ 83.75 ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.25 ไม่ยอมรับ

สรุปผลการศึกษานี้ คือ สื่อการสอนด้วยเครื่องดนตรีเปียโน มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต่างจากสื่อการสอนด้วยบัตรคีย์บอร์ด

Peters (1992) ได้ศึกษาประวัติของดนตรีศึกษา พบว่า ได้มีการพัฒนาการสอนดนตรีศึกษาจากการบรรยาย มาสู่การใช้วัสดุ อุปกรณ์ทั้ง Software และ Hardware โดยการนำ

โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการสอนดนตรีในชั้นเรียน การวิจัยนี้มีข้อสังเกตว่า นักการศึกษาและนักดนตรีเห็นชอบกับการใช้ วัสดุ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เข้ามาช่วยสอนดนตรีในชั้นเรียน และ เห็นด้วยกับการตีพิมพ์ เพื่อเผยแพร่วิทยาการนั้นสู่วงการดนตรีศึกษา

สรุปผลการศึกษาประวัติศาสตร์ศึกษา การใช้วัสดุอุปกรณ์ Software และ Hardware โดยการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนดนตรีศึกษา พบว่าเป็นที่ยอมรับในการใช้เป็นสื่ออุปกรณ์การสอนประวัติศาสตร์

Ely (1992) ได้ศึกษาเรื่อง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (Software) ซึ่งใช้ในการแต่งเพลงในชั้นเรียน ข้อค้นพบคือ เขาใช้เครื่องมือที่เป็นระบบ Digital ชื่อ MIDI ที่มีความสามารถในการแต่งเพลง เรียบเรียงเสียงประสานซึ่งมีประโยชน์สำหรับครู และ นักเรียนมาก

สรุปผลการศึกษาในเรื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ในการแต่งเพลงในชั้นเรียน พบว่า เครื่องมือโปรแกรม Digital ชื่อ MIDI ก่อให้เกิดประโยชน์ในการแต่งเพลงเพื่อเรียบเรียงเสียงประสานในวิชาดนตรีศึกษา

Rogers (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ตัวโน้ตเป็นสีต่าง ๆ ให้นักเรียนอ่านและเล่นเครื่องมือทางดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยบอกว่า การกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนอ่านโน้ตได้ดี แต่ยังไม่มีความมั่นใจแน่นอนว่า ตัวโน้ตสีต่าง ๆ นั้นจะสามารถช่วยให้นักเรียนจำได้ดี และ มีนักเรียนบางคนที่ต้องอ่านโน้ตที่มีสีต่าง ๆ มิฉะนั้นจะไม่เข้าใจตัวโน้ตได้ถูกต้อง

สรุปผลงานวิจัยนี้ คือ การใช้ตัวโน้ตโดยการกำหนดตัวโน้ตให้เป็นสีต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการอ่านโน้ต

Taylor (1988) ได้ศึกษาประวัติการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนดนตรี และยอมรับว่าการสอนดนตรีโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นช่วยในการเรียนรู้ได้ดี แต่ทั้งนี้ใช้ได้ในรูปแบบ Hardware แต่ด้าน Software นั้น ต้องมีการปรับปรุงในเรื่องการสร้างโปรแกรมขึ้นมาเพื่อช่วยสอนให้มากขึ้น

สรุปผลการศึกษา โดยการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนดนตรี พบว่า การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบ Hardware ช่วยให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปได้ดี

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอถึงรายละเอียดในรูปแบบของวิธีการสอนตลอดจนวิธีใช้สื่อและคุณค่าของการใช้สื่อการสอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษา ของนักการศึกษาดนตรีที่มีชื่อเสียงแต่ละท่าน รวมทั้ง ข้อสรุปจากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า สื่อการสอนจัดได้ว่ามีความสำคัญตลอดจนมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ต้องการมากสำหรับผู้สอนวิชาดนตรีในระดับประถมศึกษา เพราะสื่อการสอนตลอดจนเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ล้วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการเรียนวิชาดนตรีได้ดีมากขึ้น นอกจากนี้สื่อการสอนยังทำให้ผู้สอนมีการตื่นตัวและค้นคิดวิธีการตลอดจนสรรหาสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียนตลอดเวลา นอกเหนือไปจากที่กล่าวมา ผู้สอนยังสามารถทำการศึกษาค้นคว้า หรือ วิจัยในเรื่องของสื่อการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาดนตรีได้มากยิ่งขึ้น

จากความสำเร็จและคุณค่าของสื่อการสอนวิชาดนตรีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นผลให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและพิจารณาถึง สภาพ ปัญหา และ ความต้องการสื่อการสอนวิชาดนตรีของครูประถมศึกษาชั้นต้น และ นำมาจัดทำเป็นงานวิจัยโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนวิชาดนตรีหรือนาฏศิลป์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้จัดสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือ แบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาทำการวิเคราะห์ และนำผลสรุปจากงานวิจัยมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาตามหัวข้อของการทำวิจัยในครั้งนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป